

Sygn. akt V CK 626/04

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 maja 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marian Kocon (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Kwaśniewski

SSN Kazimierz Zawada

w sprawie z powództwa Biura Obrotu Wierzytelnościami "R. (...)" Sp. z o. o. w M.
przeciwko H. G.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 12 maja 2005 r., kasacji pozwanej
od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 15 marca 2004 r., sygn. akt XIX Ga (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w K. do
ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 15 marca 2004 r. zmienił wyrok Sądu Rejonowego w K. z dnia 4 września 2003 r. w ten sposób, że zasądził od pozwanej H. G. na rzecz powodowej Spółki 22184,90 zł.

Sąd Okręgowy ustalił, że małżonkowie G. i H. G. na podstawie wpisów do ewidencji działalności gospodarczej działali jako dwa odrębne podmioty gospodarcze. Prowadzili przedsiębiorstwa o różnym przedmiocie działalności. W 1999 r. G. G.

sprzedał żonie H. G. meble za cenę 22184,75 zł., a w dniu 4 grudnia 2002 r. zbył powodowej Spółce wierzytelność z tytułu ich ceny.

Według końcowych ustaleń Sądu Okręgowego strony w dniu 8 kwietnia 2002 r. „dokonały częściowego podziału majątku wspólnego, a pozwana wobec swego męża zrzekła się wszelkich roszczeń z tytułu składu i wartości majątku dorobkowego objętego podziałem”.

Na gruncie tych ustaleń Sąd Okręgowy uznał, że powodowa Spółka w wyniku przelewu z dnia 4 grudnia 2002 r. nabyła wierzytelność z tytułu ceny sprzedanych pozwanej mebli.

Kasacja pozwanej - oparta na podstawie pierwszej z art. 393¹ k.p.c. - zawiera zarzut naruszenia art. 509 k.c. w zw. z art. 32 § 2 pkt. 1 i 2 k. r. i op. i art. 58 k.c., i zmierza do zmiany zaskarżonego wyroku przez oddalenie apelacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odniesienie się do zarzutów kasacji należy poprzedzić kilkoma stwierdzeniami natury ogólnej.

Zgodnie z art. 31 k.r. i op. z chwilą zawarcia małżeństwa powstaje między małżonkami z mocy ustawy wspólność majątkowa obejmująca ich dorobek (wspólność ustawowa).

Według kodeksu rodzinnego i opiekuńczego sprzed jego zmiany ustawą z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 162, poz. 1691) o zaliczeniu przedmiotów majątkowych do dorobku decydował przede wszystkim czas ich nabycia; dorobkiem były przedmioty majątkowe nabyte w czasie trwania wspólności ustawowej przez oboje małżonków lub jednego z nich [(art. 32 § 1 k.r. i op. uchylony z dniem 20 stycznia 2005 r. - ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 162, poz. 1691)]. Jedynie w ściśle i wyczerpująco wymienionych przez kodeks rodzinny i opiekuńczy wypadkach, nabyty w czasie trwania ustroju wspólności ustawowej przedmiot majątkowy nie zwiększał zasobów dorobku, lecz stawał się przedmiotem majątku odrębnego. Artykuł 32 k.r. i op [uchylony z dniem 20 stycznia 2005 r. - ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 162, poz. 1691)] wyrażał zasadę ogólną, a art. 33 pkt 2-10 k.r. op. w brzmieniu sprzed zmiany ustawą z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 162, poz. 1691) - wyjątki od tej zasady. Z art. 33 k.r. i op.

wynikało, że dorobkiem są przedmioty majątkowe nabyte zarówno ze środków pochodzących z majątku wspólnego, jak i ze środków pochodzących z majątku odrębnego każdego z małżonków. Wyjątek stanowiła surogacja przewidziana w art. 33 pkt 3 k.r. i op. Jeżeli chodzi o samo pojęcie „przedmiotów majątkowych”, składających się w myśl art. 31 i 32 k.r. i op., na majątek wspólny, to należy z kolei zwrócić uwagę, że jego zakresem objęte były również wszelkie wierzytelności. Przedmiotów majątkowych w rozumieniu tych artykułów nie można było bowiem utożsamiać z rzeczami. Wniosek taki wynikał m.in. z faktu, że art. 33 k.r. i op. wśród składników majątku odrębnego wymieniał *expressis verbis* wierzytelności (pkt 8).

Od strony konstrukcyjnej charakterystyczną cechą ustroju wspólności ustawowej (łącznej) jest to, że w czasie jego trwania udziały małżonków w majątku wspólnym nie są określone.

Według art. 47 § 1 k.r. i op. w brzmieniu sprzed jego zmiany ustawą z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 162, poz. 1691) małżonkowie mogli w drodze umowy wspólność majątkową rozszerzyć, ograniczyć albo wyłączyć te typy ustrojów majątkowych, obok ustawowego, mogli przyjąć małżonkowie. Niedopuszczalne było przyjęcie ustroju majątkowego stanowiącego kombinację w jednej umowie różnych typów ustrojów majątkowych albo przyjęcie przez małżonków ustroju nie wymienionego w ustawie.

Wychodząc z tych założeń można stwierdzić, że dopuszczalne było na gruncie kodeksu rodzinnego i opiekuńczego sprzed jego zmiany ustawą z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 162, poz. 1691) zawarcie przez małżonków umowy majątkowej małżeńskiej, ograniczającej zakres wspólności majątkowej przez wyłączenie z niej przedsiębiorstwa (zakładu). Ten rodzaj umów mógł stanowić wówczas alternatywę wobec funkcjonującego w innych systemach prawnych ustroju rozdzielności majątkowej albo ustroju wspólności zysków.

Odnosząc powyższe rozważania na grunt wiążących Sąd Najwyższy ustaleń faktycznych trzeba zauważyć, że G. G. i H. G. pozostawali w związku małżeńskim w okresie, w którym powstały prowadzone przez nich przedsiębiorstwa. Powstanie tych przedsiębiorstw w owym czasie skutkowało zatem tym, że przynależały one do majątku wspólnego małżonków G. Przedsiębiorstwa te funkcjonowały więc w ramach ustroju wspólności majątkowej. Oznacza to, że stosunki majątkowe pomiędzy małżonkami H. i G. G. w zakresie prowadzonej przez nich działalności gospodarczej podlegały

ustawowej wspólności majątkowej. Zakres tej wspólności nie uległ bowiem ograniczeniu choćby przez umowne wyłączenie któregokolwiek z prowadzonego przez każdego z małżonków przedsiębiorstwa.

W rezultacie niepodobna przyjąć, jak to uczynił Sąd Okręgowy, aby w ramach ustroju wspólności majątkowej w stosunku wewnętrznym między małżonkami powstała na rzecz jednego z nich – G. G. dochodzona pozwem wierzytelność z tytułu ceny mebli.

Na koniec zauważyć też trzeba, że z treści częściowego podziału majątku wspólnego małżonków G. nie wynika, aby kwotę z tytułu ceny mebli pozwana była zobowiązana zapłacić byłemu małżonkowi.

Błędna koncepcja Sądu Okręgowego rozstrzygnięcia niniejszej sprawy doprowadziła do tego, że sąd ten, wydając zaskarżony wyrok, naruszył wskazane przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w wyroku.